

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра вогневої підготовки факультету № 3

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА

Навчальний посібник

За загальною редакцією В. В. Федорова

Харків 2019

УДК 355.541.2(076.5)
В61

Рецензенти:

С. І. Перлін, директор Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України
М. М. Катана, начальник тренінгового центру ГУНП в Харківській області

Автори-укладачі:

В. В. Федоров, завідувач кафедри вогневої підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник поліції;
П. В. Пістряк, начальник кафедри озброєння та стрільби Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент, полковник;
А. Ф. Бальва, старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, майор поліції;
І. С. Луценко, старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, капітан поліції;
В. В. Чумак, провідний науковий співробітник відділу організації наукової роботи Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

*Рекомендовано Вченою радою
Харківського національного університету внутрішніх справ,
протокол № 10 від 31.10.2017*

Вогнева підготовка : навч. посіб. / авт.-уклад.:
В61 В. В. Федоров, П. В. Пістряк, А. Ф. Бальва, І. С. Луценко,
В. В. Чумак ; за заг. ред. В. В. Федорова ; МВС України,
Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. вогн. підгот. ф-ту
№ 3. – Харків : ХНУВС, 2019. – 256 с.
ISBN 978-966-610-239-6

Навчальний посібник відповідає вимогам нормативних документів, наказам МВС і Національної поліції України, тематичному плану й робочій програмі з дисципліни «Вогнева підготовка». Він відображає найважливіші питання вогневої підготовки працівників поліції та може використовуватись для підготовки до практичних занять і заліків з цієї дисципліни та самостійного навчання.

Для практичних працівників поліції, постійного та перемінного складу Харківського національного університету внутрішніх справ.

УДК 355.541.2(076.5)

ISBN 978-966-610-239-6

© В. В. Федоров, П. В. Пістряк, А. Ф. Бальва,
І. С. Луценко, В. В. Чумак, 2019
© В. В. Федоров, загальне редагування, 2019
© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2019

Зміст

ПЕРЕДМОВА	7
ГЛАВА 1	
ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА»	8
1.1. Роль вогневої підготовки в діяльності поліцейських	8
1.2. Організація занять з вогневої підготовки	9
ГЛАВА 2	
ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ ПРИМУСУ	12
2.1. Закон України "Про Національну поліцію"	12
Стаття 42. Поліцейські заходи примусу	12
Стаття 43. Порядок застосування поліцейських заходів примусу	13
Стаття 44. Застосування фізичної сили	13
Стаття 45. Застосування спеціальних засобів	13
Стаття 46. Застосування вогнепальної зброї	16
2.2. Кримінальний кодекс України	17
Необхідна оборона (стаття 36)	17
Уявна оборона (стаття 37)	17
Крайня необхідність (стаття 39)	18
Затримання особи, що вчинила злочин (стаття 38)	18
2.3. Заходи безпеки під час поводження зі зброєю	18
Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю	18
ГЛАВА 3	
ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ	28
3.1. Поява пороху та його поширення	28
3.2. Перші зразки вогнепальної зброї	31
3.2.1. Гармати	31
3.2.2. Перші рушниці	33
3.2.3. Перші замки	36
3.2.4. Перші гвинтівки (нарізи гвинтові)	38
3.2.5. Перші пістолети	39
3.2.6. Розвиток стрілецької зброї у XVIII–XX ст.	41
3.2.7. Нарізна зброя	44
ГЛАВА 4	
ОСНОВИ СТРІЛЬБИ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ	53
4.1. Політ кулі у повітрі. Дія на кулю сил опору повітря й сил тяжіння. Форма траєкторії польоту кулі та її значення	54
4.2. Чинники, які впливають на купчастість і влучність стрільби, середня точка влучення та її визначення	56
ГЛАВА 5	
ПІСТОЛЕТИ	58
5.1. Загальні дані про пістолети	58
5.2. 9-мм пістолет Макарова (ПМ)	61
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	62
Матеріальна частина пістолета Макарова	64

Загальна будова й робота частин і механізмів пістолета	64
Приладдя до пістолета	70
Неповне розбирання та збирання пістолета	71
Будова патрона	74
Повне розбирання й збирання пістолета	75
Чищення та змащування	79
Положення частин і механізмів пістолета перед пострілом.....	81
Робота частин і механізмів зарядженого пістолета під час вмикання запобіжника.....	82
Робота частин і механізмів пістолета під час пострілу.....	82
Робота частин і механізмів пістолета після пострілу	83
Робота частин і механізмів пістолета під час стрільби самозводом	83
Робота частин і механізмів пістолета в разі витрачення патронів з магазину	83
5.3. 5,45-мм пістолет самозарядний малогабаритний (ПСМ).....	84
Тактико-технічні характеристики.....	85
Призначення й будова основних частин ПСМ.....	86
Порядок неповного розбирання ПСМ.....	87
5.4. 7,62-мм пістолет ТТ моделі 1933 р.....	87
Тактико-технічні характеристики.....	88
Порядок неповного розбирання ТТ і збирання після неповного розбирання	90
5.5. 9-мм автоматичний пістолет Стечкина (АПС).....	91
Тактико-технічні характеристики АПС	92
Тактико-технічні характеристики 6П13.....	93
5.6. 9-мм пістолет «Форт-12»	94
Тактико-технічні характеристики.....	94
Недоліки пістолета «Форт-12».....	95
5.6.1. Матеріальна частина пістолета «Форт-12»	95
Призначення, будова та принцип роботи.....	95
Складові частини пістолета	95
Робота складових частин пістолета.....	96
5.6.2. Підготовка до роботи й порядок роботи	97
5.6.3. Технічне обслуговування.....	98
Загальні вказівки	98
Неповне розбирання пістолета.....	99
Чищення пістолета	101
5.7. 9-мм пістолет «Форт-17»	103
Тактико-технічні характеристики.....	104
Неповне розбирання пістолета.....	104
Збирання пістолета після неповного розбирання	108
5.8. 9-мм пістолет «Форт-21.03»	113
Тактико-технічні характеристики.....	113
Неповне розбирання пістолета.....	114
Збирання пістолета після неповного розбирання	119
5.9. 9-мм пістолет «Sanik TP9V2»	123
Загальні характеристики.....	126
Неповне розбирання пістолета.....	127
Збирання пістолета після неповного розбирання	129

ГЛАВА 6

АВТОМАТИ.....	130
6.1. Загальні дані про автомати.....	130
6.2. 5,45-мм автомат Калашникова (АК-74)	133
Тактико-технічні характеристики.....	133
Основні частини та механізми.....	134
Неповне розбирання та збирання автомата.....	135

<i>Призначення й будова частин і механізмів</i>	135
<i>Затримки під час стрільби з автомата та способи їх усунення</i>	140
6.3. 5,45-мм автомат Калашникова АКС-74У.....	142
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	142
<i>Призначення частин і механізмів</i>	143
6.4. Перевірка бою та приведення до нормального бою автоматів АК.....	146
<i>Порядок неповного розбирання автомата</i>	147
6.5. 5,56-мм штурмова гвинтівка «Форт-221».....	150
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	151
<i>Правила технічного приведення до нормального бою коліматорного прицілу «Меро 21»</i>	153
<i>Допоміжні приціли</i>	153
<i>Порядок неповного розбирання гвинтівки «Форт-221»</i>	155
<i>Затримки під час стрільби зі штурмової гвинтівки та способи їх усунення</i>	156
6.6. 5,56-мм штурмова гвинтівка «Zbrojar Z-15».....	157
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	157
<i>Порядок неповного розбирання гвинтівки</i>	158
ГЛАВА 7	
СНАЙПЕРСЬКЕ ОЗБРОСННЯ	162
7.1. Загальні дані про снайперську зброю.....	162
7.2. 7,62-мм снайперська гвинтівка Драгунова «СВД».....	163
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	165
7.2.1. Матеріальна частина.....	168
<i>Призначення частин і механізмів</i>	168
<i>Робота частин і механізмів</i>	169
<i>Неповне розбирання та збирання після неповного розбирання</i>	169
<i>Порядок неповного розбирання</i>	170
7.2.2. Прицільні прилади.....	174
7.2.3. Бойовий гвинтівочний патрон.....	176
7.3. 5,6-мм снайперська гвинтівка ТОЗ-18-01.....	177
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	178
7.4. 7,62-мм снайперська гвинтівка «Форт-301».....	179
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	179
ГЛАВА 8	
КУЛЕМЕТИ	181
8.1. 7,62-мм кулемет Калашникова «ПК».....	181
<i>Основні частини, механізми та приладдя</i>	182
<i>Порядок неповного розбирання кулемета</i>	183
8.2. Легкий кулемет «Форт-401».....	187
<i>Тактико-технічні характеристики</i>	187
<i>Основні частини та механізми</i>	188
8.2.1. Порядок використання кулемета.....	188
8.2.2. Технічне обслуговування.....	190
8.2.3. Можливі несправності й типи затримок під час стрільби.....	197
ГЛАВА 9	
ПАТРОНИ	199
9.1. Загальні відомості про патрони.....	199
9.2. Поняття про калібр.....	200
<i>Калібр гладкоствольних мисливських рушниць</i>	200
<i>Калібр нарізної зброї</i>	200
<i>Діаметр кулі для нарізної зброї</i>	201

Відповідність калібрів у метричній і дюймовій системах.....	201
9.3. Класифікація патронів до стрілецької зброї.....	202
Найменування та маркування патронів.....	203
9.4. Конструктивні частини патронів.....	204
Звичайні кулі.....	204
Загальна будова гільз.....	205
Метальні заряди.....	206
Капсулі-запальники.....	206
9.5. Пістолетні патрони.....	207
9.6. Проміжні патрони.....	208
9.7. 7,62-мм гвинтівочно-кулеметний патрон.....	213
ГЛАВА 10	
ГРАНАТОМЕТИ.....	215
10.1. Принцип дії й будова підствольного гранатомета.....	215
10.2. Призначення та бойові властивості підствольного гранатомета ГП-25 «Костер» (6Г15).....	216
Тактико-технічні характеристики.....	217
Призначення й будова частин і механізмів гранатомета ГП-25.....	218
Затримки під час стрільби з підствольного гранатомета та способи їх усунення.....	219
10.3. Будова пострілу ПОГ-25 і його модифікації.....	220
10.4. 40-мм підствольний гранатомет ГП-30 «Обувка» (6Г21).....	221
ГЛАВА 11	
ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА СТРІЛЬЦЯ.....	222
11.1. Стрільба як вид діяльності.....	222
Поради стрільцю-початківцю.....	222
11.2. Прийоми та правила стрільби з пістолета Макарова.....	223
Основи техніки стрільби з однієї руки.....	224
Підготовка до стрільби (прийняття положення для стрільби, заряджання зброї).....	227
Виконання пострілу.....	229
Вибір точки прицілювання.....	229
Закінчення стрільби.....	229
11.3. Основні положення техніки швидкісної стрільби з пістолета.....	230
11.4. Переміщення, відходи, розвороти, спеціальні положення для стрільби.....	234
11.5. Особливості техніки швидкісної стрільби з пістолета з однієї та з двох рук.....	235
11.6. Вогневий бій на коротких дистанціях, стрільба з пістолета та відхід із лінії прицілювання.....	238
Відхід з лінії прицілювання та підготовка до стрільби.....	240
11.7. Прийоми та правила стрільби з автомата Калашникова.....	240
Підготовка до стрільби з положення лежачи, з руки та з упору.....	241
Заряджання автомата, прицілювання, виконання пострілу, розряджання.....	241
Прийоми стрільби з положення лежачи з упора.....	245
Вибір цілі та точки прицілювання.....	245
11.8. Тренування без патронів.....	246
ЛІТЕРАТУРА.....	248
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	249
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК.....	252

ПЕРЕДМОВА

Політичний та економічний розквіт України не можливий без забезпечення її державного суверенітету, політичної незалежності, територіальної цілісності та недоторканості кордонів. Гарантом національної безпеки при цьому виступає боєздатність силових і правоохоронних структур нашої держави.

Два Майдани, через які пройшла Україна, суттєво скоригували її вектори розвитку, зробивши першочерговими устремління до незалежності, свободи та європейських ліберальних цінностей. А 2014 рік став відправною точкою на шляху побудови демократичного суспільства, докорінного реформування всіх державних інститутів країни та повного переавантаження її політичної системи.

Внаслідок збільшення кількості особливо небезпечних правопорушень і появи нових видів злочинної діяльності криміногенна ситуація в Україні протягом останніх декількох років зазнала суттєвих змін. Окрім вищезазначених, до чинників впливу на її формування належать також зростання професіоналізму кримінальних елементів, корислива спрямованість злочинів, жорстокість і цинізм при їх вчиненні.

Усі вищезазначені фактори обумовлюють необхідність підвищення якості й ефективності протидії злочинності за допомогою розвитку в правоохоронних органах навичок поведінки зі зброєю та забезпечення безпеки при її застосуванні. Одним з найважливіших чинників при цьому виступає якісна професійна підготовка співробітників органів внутрішніх справ, ключовим розділом якої є вогнева підготовка, спрямована на формування, розвиток й удосконалення навичок та умінь, необхідних для впевненого володіння зброєю під час виконання поліцейськими своїх службових обов'язків.

Дисципліна «Вогнева підготовка» допомагає підготувати висококваліфікованих спеціалістів, які володіють не лише основоположними знаннями цієї дисципліни, а й професійно важливими якостями особистості та навичками, необхідними для успішного виконання функціональних обов'язків. А тому вона є одним з основних елементів бойової підготовки та виучки механізованих підрозділів. Мета дисципліни – навчити особовий склад і підрозділи підтримувати озброєння в постійній бойовій готовності і вести упереджуючий вогонь для ефективної поразки супротивника під час виконання бойових завдань в умовах сучасного бою.

У свою чергу, якісна підготовка співробітників правоохоронних органів не можлива без удосконалення літератури, яка використовується у процесі навчання, а також видання нових посібників.

Окрім того, необхідно пам'ятати, що бурхливий розвиток науки і техніки та надходження сучасних зразків зброї вимагають розширення своїх знань, сумлінного вивчення військової справи, а також умілого і впевненого користування зброєю, що допоможе гідно стояти на захисті нашої держави.

Постійне зростання обсягу знань, спричинене розвитком сучасної військової техніки та озброєння, які надходять до частин і підрозділів Національної поліції, зумовлює необхідність удосконалення методики вогневої підготовки, що досягається завдяки творчому підходу командирів підрозділів і викладачів до проведення занять, формування в особового складу морально-психологічної готовності до подолання труднощів як у процесі навчання, так і під час виконання службово-бойових завдань.

Оволодіння методикою вогневої підготовки та її постійний розвиток – одна з головних умов підвищення майстерності поліцейських у цій сфері.

У даному посібнику поєднані положення, які стосуються матеріальної частини стрілецької зброї, оптичних приладів і ручних гранат; теорія стрільби та методика навчання вогневої підготовки, а також основні положення Курсу стрільби.

Посібник рекомендується для проведення занять та самостійних робіт із дисципліни «Вогнева підготовка» і може використовуватися як викладачами, так і курсантами для кращого засвоєння знань і навичок, необхідних для безпечного та ефективного виконання своїх професійних обов'язків.